

KIRSAL TURİZMDE YEREL YİYECEK VE İÇECEKLERİN ROLÜ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

An Analysis on The Role of Local Food and Beverage in Rural Tourism

Doç. Dr. Burhanettin ZENGİN

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya,

bzenjin@subu.edu.tr

Orcid ID: 0000-0002-6368-0969

Arş. Gör. Mustafa İnanç KAPUCUOĞLU

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya,

mustafakapucuoglu@subu.edu.tr,

Orcid ID: 0000-0002-1051-1934

Öz

Kıyı turizminde belirli doyum noktasına ulaşan kişiler alternatif turizm türlerine yönelmektedirler. Kırsal turizm alternatif turizm türlerinden biridir. Doğa ve toprakla bütünleşen kırsal alanlarda bölgelere has yetişen yerel / yöresel ürünlerin varlığı bahsedilen şekliyle kırsal bölgeleri diğerlerinden ayıran önemli kimlik faktörleri arasında yer almaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Bu yolla kırsal turizmde yerel yiyecek ve içeceğin rolü kavramsal şekilde analiz edilmiştir. Yerel yiyecek ve içeceklerin, bölgenin tanıtılması ve yerel halkın kalkınmasına yardımcı olması açısından oldukça önemli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Gastronomi, Kırsal turizm, Yerel yiyecekler, Yiyecek ve İçecek.

Abstract

In coastal tourism, people who reach certain satisfaction points are turning to alternative tourism types. Rural tourism is one of the alternative tourism types. The presence of local / local products grown in rural areas integrated with nature and soil is one of the important identity factors that distinguish rural areas from others. Document analysis, was used in the study. In this way, the role of local food and beverage in rural tourism was conceptually analyzed. It has been concluded that local food and beverages are very important for the promotion of the region and for the development of local people.

Keywords: Gastronomy, Rural Tourism, Local Foods, Food and Beverage.

Giriş

Bugünün anlayışıyla 3S (deniz, kum, güneş) turizmine dayanan kitle turizm yönlü hizmet eden destinasyonlar sektöründe çekicilik ve rekabetçilik yeteneklerini kaybetmektedirler (Uysal ve Baloğlu, 1994). Bu anlamda kitle turizmi yerini gün geçtikçe alternatif turizm çeşitlerine bırakmaktadır. Alternatif turizm çeşitleri arasında yer alan ve mevcut kaynakların dengeli şekilde kullanılması yoluyla kırsal bölgelerin ekonomisine de katkı sağlamak suretiyle gelişen kırsal turizm çeşidi dikkat çekmektedir (Bahçe ve diğ., 2013). Turizm sektörünün günümüze gelindikçe ülkelerin ekonomilerinde geniş bir etkiye sahip olduğu ve kültürel değerler anlamında tanıtıcı rol üstlendiği görülmektedir. Zamanla birlikte bu tanıtıcı faaliyetler geleneksel unsurlara doğru genişlemekle birlikte ülkelerin yöresel mutfaklarıyla ön plana çıkması suretiyle söz konusu mutfakların oluşmasında etkin rol alan yerel yiyeceklerin ve içeceklerin rolü dikkat çekmektedir (Kan ve diğ., 2012). Türk yiyecek ve içecek kültürü birçok zenginliği barındırmaktadır. Söz konusu zenginliğin ülkede bulunan destinasyonlar açısından kültürel cazibe unsuru yaratabileceği bilinmektedir (Kesici, 2012).

Dünya üzerinde kırsal turizm ve gastronomi turizmi birbiriyle yakın ilişki içerisinde (Kesici, 2012). Kırsal turizmde yer alan ve gastronomi turizmi kavramıyla yerel yiyecek içeceklerin pişirilmesi ve servis edilmesiyle ilgili hazırlıkların kapsanmasıyla birlikte özel ilgi turizmi olarak anılmaktadır (Zengin ve diğ., 2014). Kırsal turizm faaliyetlerinin gerçekleştirildiği yerler yerel gastronomiyi içinde barındırmakla birlikte şehirde bulunan gastronomi unsurlarına göre daha değerlidir (Hall ve diğ., 2005). Kırsal bölgelerde yetişen yerel ürünlerle sürdürülen beslenme alışkanlıkları bölgenin otantikliği ve gelenekselliğinin yansıması olarak kırsal turizme dönüşüm katkısı altında önem arz etmektedir (Kan ve diğ., 2012).

Bu çalışmanın amacı; son yıllara doğru ivme kaybeden kitle turizmine yönelik olarak alternatif turizm çeşidi şekliyle önem kazanan kırsal turizm içinde yer alan yeme içme faaliyetlerinde yer alan yemek üretmede kullanılan yerel yiyeceklerin ve içeceklerin önem düzeyini belirlemektir. Ortaya çıkan durum ışığında sektörün ilgili paydaşlarına yönelik ve akademik anlamda çeşitli önerilerde bulunulmuştur. Araştırmanın ileri ki süreçte yapılacak çalışmalara yol gösterici nitelikte olması beklenmektedir.

Kırsal Turizm

İkinci dünya savaşı ardından yaygınlaşmaya başlayan kitle turizmi genel itibarıyla Avrupa ülkelerinde hareketlilik göstermiş olmakla birlikte Akdeniz havzasındaki ülkelerde de gelişim göstermiştir (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002). Bu anlamda öncelerde yalnızca dinlenmek ve sahile gidip denize girmek olarak algılanan turizm çeşitli değişimlere uğrayıp günümüzde yine var olan klasik anlayışını sürdürmekle birlikte çeşitli alanlara yayılmış şekilde ve usullerde gerçekleştirilmektedir (Suna ve Uçuk, 2018). Netice olarak insanların kent hayatlarından sıkılmaları ve genel tatil anlayışının yansıtıldığı alanlar olan yerlerde geçirdikleri zamanın kırsal yaşam tarzının yaşatıldığı yerlerde de değerlendirildiği görülmektedir. Yüksek derecede gelişim gösteren kırsal

turizm gidilen bölgenin tarihi ve kültürel dokularını da yerinde tanıma şansını da vermektedir (Çeken ve diğ., 2012).

Öncelerde kırsal alanlara yapılan ziyaretlerde rekreasyon amaçlı tanıdıklarını ziyaret, günübirlik katılım sağlamak amacı güdülmekteydi. Bugüne bakıldığında ise insanların tatil ihtiyaçlarını karşılamaları amacıyla kırsal yaşam biçimini tercih ettikleri görülmektedir (Soykan, 1999).

Kırsal alandaki mevcut değerlerin değerlendirilmesi yoluyla ekonomik yapıya katkı sağlanması amacıyla gelişimini gösteren kırsal turizm (Tatar ve Köroğlu, 2017:115) alanda yer alan yaşam tarzı etrafında ekonomik faaliyetlerde tarımın ön planda olduğu kabul edildiğinde yerelde yaşayan insanların bu yolla birbirleriyle yüz yüze ilişkiler kurdukları ve dolayısıyla iş bölümü ve belirli bir alana uzmanlaşmanın da çok fazla olmadığı yerler olarak karşımıza çıkmaktadır (Çeken, 2007).

Eröz ve Bozok'a göre (2018) kırsal alanlarda tamamlayıcı nitelikte olan ve kırsal bölge kalkınmasını destekleyici nitelikte yer alan "çay turizmi" hem Türk çayını kültürel anlamda tanıtmış olacak hem de çay yetişen yerlerin kırsal kimliğine katkıda bulunmak suretiyle kalkınmasını sağlayacaktır. Söz konusu duruma bakıldığında Tatar ve Köroğlu'na (2017) göre kırsallarda yüksek potansiyele sahip olan değerlerin varlığı bilinmekle birlikte bu varlıkların ele alınması insan yoluyla olmaktadır. Bahsedilen boyutuyla çay turizmi de bu duruma örnek teşkil edilebilir nitelik sağlayabilmektedir.

Çeken ve diğ. (2012) Fethiye bölgesinde yaşayan halkın kırsal turizm bağlamında ekonomik ve sosyo-kültürel etkileriyle ilgili algılarının tespit edilmesi amacıyla yaptıkları çalışmada yerel halkın kırsal turizm faaliyetlerine istihdam açısındaki farkındalığın da katkısıyla olumlu şekilde yaklaştığını ancak yaşadıkları alanın bu faaliyetler için kullanılması konusunda çekimser oldukları bulgulanmıştır. Söz konusu çalışma bulgusuyla ilgili olarak yerel halkı ikna edici ve ilgili faaliyetlere daha aktif katılım sağlanmasına dair arayış yollarına gidilebilir.

Kırsal turizm faaliyetlerinin gelişiminin yerel bölgede yine orada yaşayan halk eliyle sağlandığı bilinmektedir. Bu yolla kırsal turizm faaliyetleri esnasında ilgili bölgelerdeki değerleri harekete geçirici ve söz konusu destinasyona giden turistin ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte durumların karşılanması adına yerel iş kapasitesinin değerlendirilmesi ve yereldeki gelir gücünün artmasına katkıda bulunmaktadır (Tatar ve Köroğlu, 2017:11).

Tokmak ve Sever (2018) çalışmasında kırsal turizm alanlarında işletmelerin ekonomiye olan katkılarında yerel kaynakların ne oranda kullanıldığının araştırıldığı çalışmada; yerel kaynakların kullanım oranlarının istenilen düzeyde olmadığı ortaya çıkmıştır.

Ongun ve diğ. (2015) araştırmasında Burdur ilinin kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesinde ortaya çıkan sorunların belirlenmesi ve ilgili sorunlar bütününe yönelik çözüm önerilerinin sunulmasının amaçlandığı çalışmada Burdur ilinin alternatif anlamdaki turizm çeşitlerinden yeterli şekilde pay alamadığı ve kırsal alanda

bulunan sanayi kuruluşlarının kırsalın yapısını bozar nitelikte olduğu bulgulanmıştır. Çalışmada bahsedilen durumlarla ilgili çeşitli önerilere yer verilmiştir.

Çolak (2009) araştırmasında Şirince köyünün yerel özelliklerinin ortaya koyulması yoluyla alan araştırması gerçekleştirilmiş olup ilgili yörenin SWOT analizi boyutu ön plana çıkarılmıştır. Yapılan analiz sonucuyla yörenin söz konusu turizm bağlamında ne şekilde gelişebileceğine dair öneriler sunulmuştur.

Morgül (2006) çalışmasında Kırklareli'nde yaşayan halkın kırsal turizme bakış açıları incelenmiş olup söz konusu bölgede yaşayan yerel halkın kırsal turizm anlamında bilgilendirilmesi ve eğitilmesi gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır.

Kuşat (2014) sürdürülebilir kırsal kalkınma açısından alternatif olarak düşünülebilecek boyutta olan kırsal turizmin Avrupa Birliği'ne (AB) uyum süreci anlamında değerlendirildiği görülmektedir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda kırsal turizmin ülke açısından geniş potansiyele sahip olduğu ancak söz konusu olay etrafında toplanan paydaşların iyi bir şekilde koordine olması yoluyla işbirliği içerisine girmeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Kırsal turizm bazında yapılan akademik çalışmalara bakıldığında genel anlamda bölgeler üzerinde durulduğu ve bölgelerin kırsal turizme dair olan potansiyellerinin belirlenmesi ve bu yolla ilgili bölge paydaşlarının durumlarının saptandığı noktalara işaret ettiği görülmektedir. Yapılan çalışmalar neticesinde araştırmaların yazarları tarafından kırsal turizm eğilimlerinin desteklenmesi ve gelişmesi yoluyla çeşitli öneriler üzerinde durulduğu görülmektedir.

Yerel Yiyecekler

Çalışmada yerel yiyecekler konusu yöresel yemeklerde kullanılan "hammadde" olarak kabul edileceği ve inceleneceği için bu bölümde yerel yiyeceklerle ilgili olan tanımlamalara yer verilecektir.

Yerel yiyeceklerin açıklanmasından önce literatürde yerelliğin tanımlamasının yapılması gerektiği savunulmaktadır (Futamura, 2007). Yerel yiyecek; üretildiği alanlarda gerek yerel pazarlarda gerekse yereldeki üreticilerden satın alma amacıyla ulaşılabilen ürünler olarak açıklanmaktadır (Sharma vd., 2009). Yerel yiyecekler yetiştikleri bölgenin özgün kültürünü yansıtan ve yine yetiştikleri bölgelerde yer alan turistik destinasyonların çekicilik unsurları arasında yer alan yiyecekler olarak adlandırılmaktadır (Au ve Law, 2002).

Yapılan tanımlamalarda yerel yiyeceklerin bölgeler üzerindeki etkilerinin ortaya çıkarılma çabaları göz önündedir. Bu anlamda yerel yiyeceklerin; bölgenin diğerlerinden ayırt edici şekildeki otantikliğine işaret eder nitelikte olmakla birlikte ilgili bölge destinasyonları için önemli olduğu dile getirilmektedir (Kim ve Eves, 2012).

Yerel yiyeceklerle ilgili olarak mesafe konusuna değinen tanımlar da mevcuttur. Morris ve Buller (2003)'a göre yerel yiyeceklerin yetiştiği alan sınırlandırıldığında 50 mil (80 km) ve altındaki alanda yetişen yiyecekler olduğu belirtilmektedir. Yerel yiyecek tanımlamalarında mesafe unsurunun dile getirildiği ancak belirli bir sayısal

geçerliliğinin vurgulanmadığı çalışmalar da (Selfa ve Qazi, 2005; Bosona ve Gebresenbet, 2011; Dunne ve diğ. 2011; Pearson ve diğ. 2011; Bosona, 2013; Kremer ve Deliberty, 2011; Kim ve Eves, 2012; Eriksen, 2013) mevcuttur.

Literatürde yerel yiyeceklerle ilgili olarak yapılan çalışmalar farklı temalarda gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada kırsal turizm faaliyetlerinde yerel yiyeceklerin kullanımlarına ilişkin bir araştırma yapıldığından daha çok kırsal bölge ve yerel yiyecek bağlantısıyla ilgili literatür emsal teşkil etmektedir.

Yerel yiyeceklerin akademik anlamda çalışıldığı saha uluslararası literatür olarak görülmekle birlikte ulusal literatürden örneklerin (Kodaş, 2013; Özdemir vd., 2015 ; Yarış ve Cömert, 2015; Çulha ve Dağkiran, 2016; Özdemir ve diğ. 2016; Kılıç, 2017; Ülker ve Karamustafa, 2017) varlığı da mevcuttur.

Yerel yiyeceklerle ilgili literatüre bakıldığında çalışmaların uluslararası literatürde yoğunlaştığını ancak buna rağmen söz konusu alanının halen daha tam anlamıyla tanımlanması üzerine şekillenmediği görülmektedir. Bahsedilen durum yapılacak ve genişletilecek çalışmalar ışığında belirgin çizgilere kavuşacağı tahmin edilmektedir.

Kırsal Turizm ve Yerel Yiyecekler

Turizm faaliyetlerine katılan turistler seyahatleri süresinde yeme-içme gereksinimlerini gittikleri bölge ve çevresinde gerçekleştirirler. İlgili gereksinimin giderilmesi aynı zamanda turistlerin bölgeye has yerel yiyecek ve içeceklerin kültürünü tanımlarına olanak sağlar (Kodaş ve Dikici, 2012). Turistler destinasyonların kültürel ve geleneksel değerlerini merak etmekle birlikte tercihlerini bahsedilen destinasyonlardan yana kullanmaktadırlar. Söz konusu durum ışığında destinasyonların has değerleri arasında yer alan yerel zenginlikler önem kazanmaktadır (Durlu-Özkaya ve diğ. 2012). Yereli yansıtan yemek kültürü destinasyonların önde gelen çekicilikleri arasında yer almaktadır. Yerel yemek kültürünün çekiciliğinin yanı sıra yerel mutfakların oluşumunu sağlayan yerel yiyeceklerin bölge açısından istihdam yoluyla ekonomik katkı sağladığı belirtilmektedir (Alyakut ve Küçükkömürler, 2017).

Çekal ve Aslan (2017)'a göre turistler yerel ve kültürel unsurlara değer vermektedirler. Kırsal açıdan düşünüldüğünde kırsal alanların barındırdığı yerel yiyeceklere ve içeceklere yönelik eğilim ve farkındalığın sağlanması kırsal ekonomiye katkı sağlamakta ve yerel ürün kalitesinin artmasını sağlamaktadır.

Yapılan araştırmalara göre turistlerin seyahat amaçlarının ne olduğu fark etmeksizin benzersiz bir yemek deneyimi yaşamayı istedikleri bilinmektedir (Kodaş ve Dikici, 2012). Kırsal alanlar içinde bulunan yerel gastronomik unsurları bölgede bulunan yerel pazarlar vasıtasıyla sunan ve diğer kırsal turizm bölgelerinden tat benzersizliği anlamında ayırmak suretiyle fark yaratan zenginlikler yer almaktadır (Deveci ve diğ. 2013).

Gastronomi turizmi ve kırsal turizm yerel değerlerin kesiştiği nokta anlamında önemli görülmektedir. Bu anlamda turizm faaliyetinin sürdürüldüğü kırsal bölge dahilinde bulunan ve yeme-içme gereksinimini yerine getirmek amacıyla her iki turizm çeşidi de alternatif turizm çeşitleri içinde yer almaktadır (Kodaş ve Dikici, 2012).

Durlu-Özkaya ve diğ. (2013) çalışmasında yerel gastronomi sürdürülebilirliğinden bahsedilmiştir. Destinasyonlardaki tarımsal vb. faaliyetlere de değinilen araştırmada sürdürülebilir yerel gastronomi başlığı altında coğrafi işaretlemenin rolü ve önemine değinilmiştir. Literatürde yer alan ve bahsedilen bu çalışmanın kırsal turizm alanları açısından benzersizlik ifade eden yerel yiyeceklerin (Deveci ve diğ. 2013) korunması açısından coğrafi işaretleme ve apelyasyon sistemlerinin önemine dikkat çekmesi açısından önemli olabileceğini dile getirmek yerinde olacaktır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı; kırsal turizm faaliyetlerinde yerel yiyecek kullanımının daha önce yapılan çalışmalar anlamında incelenmesi ve bu yolla çeşitli çıkarımlarda bulunmak kaydıyla ilgili literatüre yön vermesidir.

Son yıllara doğru alternatif turizm anlamında gelişim gösteren kırsal turizmde yeme içme faaliyetlerinin turizm çeşidinden ayrılmaz bütün olduğu bilinmektedir. Yerel yiyeceklerin kırsal bölgenin diğerlerinden ayırt edici anlamıyla varlığının oluşmasında ve bunun dâhilinde literatüre katkı sağlaması anlamında var olduğu düşünülen boşlukların doldurulması açısından önemlilik arz ettiği düşünülmektedir.

Araştırmanın Yöntemi ve Kısıtlılıkları

Bu araştırmada nitel araştırma teknikleri içinde bulunan doküman analizi ve tarama kullanılmıştır. Gastronominin bir süreç olduğu ve bu sürecin "tarladan sofraya" niteliğiyle birlikte tüm işlemlerin belirli düzen içerisinde ele alındığı (Sarışık ve Özbay, 2015) düşünüldüğünde, nitel araştırmanın da ikincil kaynakları anlamında derine inildiği (Cabael, 2011) gerçeği ele alındığında araştırmaya nitel yöntemde yaklaşılmasının uygun olacağı düşünülmüştür.

Araştırma amacı dikkate alınarak ilgili literatürde yer alan tanımlar yoluyla kırsal turizm ve yerel mutfak kültürü / yerel yiyecekleri içinde barındıran ve söz konusu durumları amaç edinmesi yoluyla yapılan incelemelerin oluşturulduğu çalışmalar incelenmiştir. Araştırmaların incelenmesine karar verilmesindeki kısıt ise çalışmanın kırsal turizm ve yerel / yöresel yiyecek anahtar noktalarını içermesi olmuştur.

Araştırmaya ilişkin kısıtlılıklar ise literatür araştırması ve konuyla ilgili akademik çalışmaların yalnızca kırsal turizm ve yerel / yöresel yiyeceklerle sınırlı kalması şeklindedir.

Kırsal Turizm ve Yerel Yiyeceklerle İlgili Yapılan Araştırmalar

Çalışmanın bu bölümünde literatürde rastlanan araştırmalar incelenmiştir. İlgili çalışmalara 2019 yılı Temmuz ayı içerisinde internet ortamında ulaşılmış olup makale ve bildiri niteliğinde olan araştırmalara "Google Akademik" yardımıyla, tez (yüksek lisans-doktora) çalışmalarına ise "Ulusal Tez Merkezi" sistemi aracılığıyla ulaşılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda değerlendirmeye tabi tutulması gereken çalışmalara yer verildiğinden içerik anlamında ulaşılamayan çalışmalar araştırmaya dahil edilmemiştir. Söz konusu araştırmalar Tablo 1'de sunulmuştur. Tablo ardından yapılan ve incelenen çalışmalara dair bilgiler sunulacaktır.

Tablo 1. Kırsal Turizm ve Yerel Yiyecekleri Konu Edinen Çalışmalar

<i>Yazar / Yazarlar</i>	<i>Makale</i>	<i>Türü</i>	<i>Yılı</i>
Dimitris Skuras & Efthalia Dimara & Anastasia Petrou	Rural Tourism and Visitors' Expenditures for Local Food Products	Makale	2006
Mustafa Kan & Bülent Gülçubuk & Murat Küçükçongar	Coğrafi İşaretlin Kırsal Turizmde Kullanılma Olanakları	Makale	2012
Mustafa Kesici	Kırsal Turizme Olan Talepte Yöresel Yiyecek ve İçecek Kültürünün Rolü	Makale	2012
Yasuo Ohe & Shinichi Kurihara	Evaluating the complementary relationship between local brand farm products and rural tourism: Evidence from Japan	Makale	2013
Aysu Hatipoğlu & Burhanettin Zengin & Orhan Batman & Serkan Şengül	Yöresel Yemeklerin, Kırsal Turizm İşletmeleri Mönülerinde Kullanım Düzeyleri	Makale	2013
Bilal Deveci & Serkan Türkmen & Cevdet Avcıkurt	Kırsal Turizm İle Gastronomi Turizmi İlişkisi: Bigadiç Örneği	Makale	2013
İsmail Kızırlırmak & Aslı Albayrak & Sema Küçükali	Yöresel Mutfağın Kırsal Turizm İşletmelerinde Uygulanması: Uzungöl Örneği	Makale	2014
Özay Yıldız	Turistik Çekim Unsuru Olarak Yerel Yiyecek-İçecek Üretiminin Ekonomik Sürdürülebilirliği: Kazdağı Örneği	Tez (Doktora)	2015
Serpil Şekerli	Tarım Turizmi (TaTuTa) Projesi Kapsamında Faaliyet Gösteren Ekonomik Çiftliklerde Bir Araştırma: İzmir İli Örneği	Tez (Yüksek lisans)	2018
Neriman Doğan	Kırsal Turizmde Gastronomik Unsurların Kullanılması Kapadokya'da Bir Çalışma	Tez (Yüksek lisans)	2018
Osman Eralp Çolakoğlu & Özlem Er	Kırsal Turizmde Yerel Mutfağın Yeri: Edirne Örneği	Bildiri	2018
Aynur Gülenç Birsen & Abdurrahman Dinç	Kırsal Turizm Planlaması Kapsamında Gastronomi Etkinliklerinin Değerlendirilmesi	Makale	2018

Ohe ve Kurihara (2013) yerelde üretilen yiyeceklerle daha açık bir ifadeyle yerel tarım faaliyetleriyle birlikte yine kırsal turizm anlamında da restorancılık faaliyetleriyle birlikte ortaklaşa işbirliğine gidilmesinin yerel istihdam açısından önemli olduğu dile getirilmiştir.

Birsen ve Dinç (2018) kırsal alanlarla ilgili turizm anlamındaki gelişimleri doğrultusunda gastronomi etkinliklerinin ne şekilde algılanması ve planlanması gerekliliğinin ortaya konulması amacıyla yaptıkları araştırmada kültürel ve gastronomik anlamda yapılacak olan yerel kırsal ölçeğe sahip etkinliklerin yerelde bulunan halkın söz konusu etkinliklerin yerelde planlanıp yürütülmesinin gerekliliği durumunu vurgulamıştır. Netice olarak yerel yiyeceklere bakıldığında destinasyon ve turistlerin ilgilerini çekici bir olgu halinde oldukları görülmektedir (Özdemir, ve diğ. 2016).

Kesici (2012) çalışmasında kırsal turizmin ve bununla birlikte yöresel yiyecek ve içeceklerin oluşturduğu bir bütün olan kültürün rolü incelenmiştir. Dünya çapında örnek edinilerek araştırılan birkaç bölgeyle birlikte ülkemiz ile ilgili turizm modeline ilişkin ilgili öneriler dile getirilmiştir. Araştırma neticesinde yer alan önerilerde evde mutfak dersleri uygulamaları örnek gösterilerek ülkemizin de kırsal bölgeleri anlamında zengin yiyecek ve içecek kültürümüzün tanıtılmasının sağlanabileceği vurgulanmıştır.

Yıldız (2015) gerçekleştirdiği araştırmada Kazdağı'nın yüksek oranda turistik cazibe unsurlarıyla birlikte zengin gastronomik olanaklara sahip olduğu ve yerelde sağlanacak üretimlerle birlikte hareketliliğin artabileceği dile getirilmiştir. Ayrıca yazar tarafından söz konusu yerel bölgeyle ilgili olarak markalaşma, kalifiye işgücü ve yerel çevrenin korunmasının önerilmesi gerekli görülmüştür.

Doğan (2018) çalışmasında kırsal turizm ve gastronomi faaliyetlerinin gün geçtikçe yerel kalkınmanın kritik noktası olduğu dile getirilmiştir. Buradan işaretle Kapadokya bölgesinde kırsal turizmin bütünleyici etkisine sahip olan gastronomi içerisinde yer alan yerel yiyeceklerin üretilip, turistler tarafından tüketilmesinin yerelde ekonomik anlamda çarpan etkisinin olabileceğine dikkat çekilmiştir.

Şekerli (2018) çalışmasında İzmir ilinde faaliyetlerini sürdüren TaTuTa proje kapsamında hizmet veren çiftliklerin uygulamalarında projeye ilgili memnuniyet düzeyinin üst seviyede olduğunu bulgulamıştır.

Kan (2012) araştırmasında kırsaldaki yerel ürün kullanımının yine söz konusu yerel bölgede beslenme alışkanlıklarına yapacağı katkının yanında ilgili durumun turizme de dönüştürüleceğini aktarmıştır. Bahsedilen kullanım durumunun yerelde yasal şekilde muhafaza edilmesinin coğrafi işaretleme sistemiyle sağlandığı dile getirilmiştir.

Hatipoğlu ve diğ. (2013)'nin yöresel yemeklerin kırsal turizm hizmeti veren işletmelerde kullanım düzeylerinin araştırılması amacını taşıyan çalışmada Gelveri bölgesinde yöresel yemeklerin sunulmasının yanında söz konusu yemeklerin içerisinde kullanılan gıdaların da yerel ürünlerden yapılması gerekliliği dile getirilmiştir.

Deveci ve diğ. (2013) araştırmasında Bigadiç yerelinde kırsal turizm ve gastronomi turizmi faaliyetlerinin ilişkisi analiz edilmiştir. Çalışmada yerele ait tatların değerlendirilmesinde bölge tanıtımıyla ilgili olumlu çıktılar sağlanabileceği dile getirilmiştir. Ayrıca Balıkesir ilçelerine ait yerel ürünlerden bahsedilmiş olup tüm bunların bahsedilen yerel anlamında kırsal turizme katkısının olacağı vurgulanmıştır.

Çolakoğlu ve Er (2018) araştırmasında Edirne ilinin çeşitliliğe sahip olan mutfak kültürünün kırsal turizm anlamında değerlendirilmesi yapılmış olup yerele has ürünlerle ilgili talebi arttırmak ve yerel mutfağın sürdürülebilir nitelik kazanmasının sağlanmasından bahsedilmiştir.

Skuras ve diğ. (2006) çalışmasında kırsal turizm faaliyetlerine katılan turistlerin kırsal bölgede yerel ürünleri satın alma kararlarının araştırılmasıyla birlikte söz konusu ürünler için ödeme durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada yerel ürünlerin kırsal turizmin bütününe oluşturucu şekildeki önemi vurgulanmıştır. Ayrıca turistlerin üçte ikilik bir kısmının kırsal turizmde yerel ürünleri satın aldıkları bulgulanmıştır.

Kızılrnak ve diğ. (2014) çalışmasında kırsal turizm destinasyonu olan Uzungöl bölgesinde yer alan restoranlarda yerel ürün kullanımı araştırılmıştır. Menülerin içerik analiziyle birlikte Uzungöl yerelinde çoğunluğunda yerel yemeklerin bulunmadığı vurgulanmıştır. Yerele ait ürünlerin menülerde kullanımı ve satılmasının turistlerin bahsedilen kırsal turizm destinasyonunun kültürünü hissedeceği dile getirilmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Kırsal turizm ve yerel yiyeceklerin konu edinildiği bu çalışmada literatürde rastlanılan bazı çalışmalar incelenmiştir. Çalışmalara bakıldığında kırsal turizm destinasyonlarında turistik etkinliklerde yerel ürünlerin kullanımları ve söz konusu yöre yerelinde yaşayan halkın ele alındığı ve çeşitli önerilerle konunun gündemde tutulması yoluyla öneminin yarınlara aktarılmasının çabaları açıkça görülmektedir. Kırsal turizm destinasyonu, bulunduğu bölgede yer alan çeşitli bütünlüyci unsurlardan faydalanan bir turizm türü olmakla birlikte bahsedilen unsurlardan olabildiğince üst seviyede yararlandığında kendine has özellikleri açığa çıkaracağı ilgili literatürden anlaşılmaktadır. Bununla ilgili olarak Tokmak ve Sever (2018) çalışmasında; kırsal turizme hizmet veren işletmelerin yöneticilerinin kırsal alanda yerel kaynak kullanımını konusunda istekli oldukları, mandıra ürünleri, et ve sebze gibi besinlerin üretiminin yerelden sağlandığı ancak içeceklerde söz konusu durumun zayıf seviyede olduğu sonucuna ulaşımlardır.

Kırsal turizm içerisinde çeşitli yapımcıların bulunduğu bir gerçektir. Bu yapımcılardan en önemlisi insan faktörüdür. Söz konusu insan faktörü bahşedilen güzellikleri harekete geçirici unsur olarak sıkça değinilen taraftır. Neticede kırsal turizm destinasyonlarında yiyecek içecek hizmeti vermek amacıyla yerel ürün üretilmesinde insan faktörünün düğmeye basması önemlidir. Söz gelimi durumu destekleyici bir çalışmaya rastlanmıştır. Tyran (2007) çalışmasında çiftlik işleten kişilerin faaliyetlerinde yerel mutfak kültürlerini korumaya ve geliştirmeye yönelik uygulamaları ortaya koyduklarını bulgulanmıştır. Birbirleriyle yerel mutfak kültürleri hakkında tartışmalar yapan ve yine birbirleriyle yemek reçetesi alışverişinde bulunan kişiler insan faktörünün bu durumda ne derece önemli olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Elbette başlayan ilgili faaliyetlerin sürdürülmesi oldukça önemlidir. Netice itibariyle yarının geleceği bugünün faturalarıyla ilgilidir.

Ülkelerin yerel kalkınma açısından farklı şekilde uygulamaları mevcut olmakla birlikte ülkeler arasında özellikle kırsal turizm ve gastronomi anlamında çeşitli etkileşimler yaşanabilmektedir. Kesici (2012) araştırması söz konusu duruma dünya örneklerini ülkemiz kırsal turizm ve gastronomi kalkınmasında öneri modeli olarak incelemesi bahsedilen duruma örnek teşkil edebilmektedir. Yapılan çalışmalarda genel anlamda yerel değerler nezdinde durulmuştur. Söz konusu yerel değerlerin kırsal turizm anlamında deneyimlenmesi ve tanıtımının önemliliğine dikkat çekilmiştir. Kırsal turizm faaliyetlerine katılan turistlerin bölge içinde yetişen ve satılan yerel yiyecekleri satın alması yerel bölgenin sürdürülebilirliği ve halkın ekonomik refahı açısından önemlidir.

Çalışmaya ek olarak çeşitli öneriler getirmek uygun olacaktır.

- Kırsal bölgelerde yerel yiyecek ve içeceklerin ayırt edici özelliklerinin korunması adına coğrafi işaret ve apelyasyon sistemlerinin edinilmesi
- Kırsal turizm potansiyeli taşıyan destinasyonların toprak yapılarının önceden korunmaya alınıp söz konusu faaliyetler esnasında daha verimli olmalarının sağlanması
- Kırsal turizm potansiyeli veya sürdürülen bölgelerde istihdam eden kişilerin konuyla ilgili olarak sürekli şekilde eğitilmesi
- Yerel yiyecek ve içecek üretim konusunda halkın bilinçlendirilmesi
- Yerel yiyeceklerin ve içeceklerin pazarlanmasından önce yerel halkın yerele özendirilmesi yoluyla beslenme alışkanlıklarının iyileştirilmesi
- Yöre restoranlarında sunulan yemeklerin ve içeceklerin yerel ürünlerden yapılması
- Kırsal turizme katılan turistlerin yerel ürün satın alımlarını teşvik edici girişimlerde bulunulması
- Kırsal turizm ve yerel yiyecek ve içeceklerle ilgili olarak bölgedeki üreticileri konu edinen çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Alyakut, Ö., ve Küçükkömürler, S. (2017). Geleneksel Kartepe Mutfak Kültürü ve Bu Tür Mutfak Kültürü Araştırmalarının Kırsal ve Gastronomi Turizmine Katkısı. *International Journal of Social And Economic Sciences (IJSES)*, (1), 83-90.
- Au, N., ve Law, R. (2002). Categorical Classification of Tourism Dining. *Annals of Tourism Research*, 29(3), 819–833.
- Bahçe, A.S. (2013). *Alternatif Turizm*, I. Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Birsen, A., ve Dinç, A. (2018). Kırsal Turizm Planlaması Kapsamında Gastronomi Etkinliklerinin Değerlendirilmesi. *Seyahat Ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 15(1), 120-132.
- Bosona, T. G., ve Gebresenbet, G. (2011). Cluster Building And Logistics Network Integration of Local Food Supply Chain. *Biosystems Engineering*, 108(4), 293-302.
- Bosona, T. (2013). *Integration of Logistics Network In Local Food Supply Chains*, (80).
- Cabael, T. G. (2011). Destinasyon yönetim organizasyonu üzerine bir model önerisi, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Çekal, N., ve Aslan, B. (2017). Gastronomik Bir Değer Olarak Tarhana Ve Coğrafi İşaretlemede Tarhananın Yeri ve Önemi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 124-135.

- Çeken, H., Karadağ, L., ve Dalgın, T. (2007). Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye'ye Yönelik Teorik Bir Çalışma, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Çeken, H., Uçar, M., ve Dalgın, T. (2012). Kırsal Turizmin Gelişimi Konusunda Yerel Halkın Algıları: Fethiye Yöresi Örneği. *Turur Turizm & Araştırma Dergisi*, 1(1), 4-28.
- Çolak, O. (2009). Turistik Ürün Çeşitlendirme Kapsamında Kırsal Turizm Ve Kırsal Turizm İşletmeciliği: Şirince Örneği, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Çolakoğlu, O. E. ve Er, Ö. (2018). Kırsal Turizmde Yerel Mutfağın Yeri: Edirne Örneği, 2nd. Rural Development Congress.
- Çulha, O., ve Dağkiran, S. (2016). Restoran İşletmelerinde Üst Düzey Çalışanlar Açısından Yöresel Yiyecekler: Faydalar, Engeller ve Satın Alma Ölçütleri, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 27(2), 195-212.
- Deveci, B., Türkmen, S., ve Avcıkurt, C. (2013). Kırsal Turizm İle Gastronomi Turizmi İlişkisi: Bigadiç Örneği. *International Journal of Social And Economic Sciences (IJSES)*, (2), 29-34.
- Doğan, N. (2018). Kırsal Turizmde Gastronomik Unsurların Kullanılması Kapadokya'da Bir Çalışma. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Dunne, J. B., Chambers, K. J., Giombolini, K. J., ve Schlegel, S. A. (2011). What Does 'Local' mean In The Grocery Store? Multiplicity In Food Retailers' Perspectives On Sourcing And Marketing Local Foods. *Renewable Agriculture And Food Systems*, 26(1), 46-59.
- Durlu-Özkaya, F., Sünnetçioğlu, S., ve Can, A. (2013). Sürdürülebilir Gastronomi Turizmi Hareketliliğinde Coğrafi İşaretlemenin Rolü. *Journal of Tourism And Gastronomy Studies*, 1(1), 13-20.
- Eriksen, S. N. (2013). Defining Local Food: Constructing A New Taxonomy—Three Domains of Proximity. *Acta Agriculturae Scandinavica, Section B—Soil & Plant Science*, 63(Sup1), 47-55.
- Eröz, S. S., ve Bozok, D. (2018). Çay Turizmi ve Rize İli Potansiyeli. *Third Sector Social Economic Review*, 53(3), 1159.
- Futamura, T. (2007). Made In Kentucky: The Meaning of 'Local' food Products In Kentucky's Farmers' Markets. *The Japanese Journal of American Studies*, 18(1), 209-227.
- Hall, C. M. (2005). Rural Wine And Food Tourism Cluster And Network Development. *Rural Tourism And Sustainable Business*, 26, 149-164.
- Hatipoğlu, A., Zengin, B., Batman, O., ve Şengül, S. (2013). Yöresel Yemeklerin, Kırsal Turizm İşletmeleri Mönülerinde Kullanım Düzeyleri: Gelveri Örneği. *International Journal of Social And Economic Sciences (IJSES)*, (1), 6-11.
- Kan, A. (2012). Kırsal Alanda Tarım İşletmelerinde Yoksulluk ve Yoksulluğun Toplumsal Cinsiyet Çerçevesinde Değerlendirilmesi: Konya İli Hadim İlçesi Örneği, Yayınlanmış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kan, M., Gülçubuk, B., ve Küçükçongar, M. (2012). Coğrafi İşaretlerin Kırsal Turizmde Kullanılma Olanakları, *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (1), 93-101.
- Kesici, M. (2012). Kırsal Turizme Olan Talepte Yöresel Yiyecek ve İçecek Kültürünün Rolü, *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(2), 33-37.

- Kızıllırmak, İ., Albayrak, A., Ve Küçükali, S. (2014). Yöresel Mutfağın Kırsal Turizm İşletmelerinde Uygulanması: Uzungöl Örneği. *International Journal of Social And Economic Sciences (IJSES)*, (1), 75-83.
- Kılıç, D. G. (2017). Turistlerin Her Şey Dahil Otellerde Yerel Yiyecek Tüketim Davranışları: Antalya'da Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Kim, Y. G., ve Eves, A. (2012). Construction And Validation of A Scale To Measure Tourist Motivation To Consume Local Food. *Tourism Management*, 33(6), 1458-1467.
- Kremer, P., ve Deliberty, T. L. (2011). Local Food Practices And Growing Potential: Mapping The Case of Philadelphia. *Applied Geography*, 31(4), 1252-1261.
- Kodaş, D., ve Dikici, E. (2012). Ahlat, Kırsal Bölgesinde Gastronomi Turizminin Muhtemel Toplumsal Etkileri Üzerine Nitel Bir Çalışma. *Aksaray Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 51-68.
- Kodaş, D. (2013). Yerli Ziyaretçilerin Yerel Yiyecek Tüketim Güdülerinin Belirlenmesi: Beypazarı Örneği, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kuşat, N. (2014). Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma İçin Bir Alternatif Olarak Kırsal Turizm Ve Türkiye'de Uygulanabilirliği, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*.
- Morgül, Ş. M. (2006). Trakya Bölgesinde Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesine İlişkin Analiz: Kırklareli Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Morris, C., & Buller, H. (2003). The Local Food Sector: A Preliminary Assessment of Its Form And Impact In Gloucestershire. *British Food Journal*, 105(8), 559-566.
- Ohe, Y., ve Kurihara, S. (2013). Evaluating The Complementary Relationship Between Local Brand Farm Products And Rural Tourism: Evidence From Japan. *Tourism Management*, 35, 278-283.
- Ongun, U., Gövdere, B., ve Kaygısız, A. D. (2015). Burdur İlinin Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(12), 99-116.
- Özdemir, B., Yılmaz, G., Çalışkan, O., ve Aydın, A. (2015). Şeflerin Yerel Yiyeceğe İlişkin Algılamaları İle Yerel Yiyecek Satın Alma Niyetleri Arasındaki İlişki. 12-15 Kasım, 16. Ulusal Turizm Kongresi, Çanakkale, Türkiye.
- Özdemir, B., Yılmaz, G., ve Ünal, C. (2016). Fiyat-Kalite İlişkisi Ve Yenilik Merakının Turistlerin Yerel Yiyecek Satın Alma Niyetine Etkisi (Influence of Price-Quality Relationship And Food-Related Personality Traits On Tourists' Intentions To Purchase Local Food), 20-23 Ekim, 17. Ulusal Turizm Kongresi, Muğla, Türkiye.
- Öztürk, Y., ve Yazıcıoğlu, İ. (2002). Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma. *Ticaret Ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 183-195.
- Pearson, D., Henryks, J., Trott, A., Jones, P., Parker, G., Dumaresq, D., & Dyball, R. (2011). Local Food: Understanding Consumer Motivations In Innovative Retail Formats. *British Food Journal*, 113(7), 886-899.
- Sarıışık, M., ve Özbay, G. (2015). Gastronomi Turizmi Üzerine Bir Literatür İncelemesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 26(2), 264-278.
- Selfa, T., ve Qazi, J. (2005). Place, Taste, Or Face-To-Face? Understanding Producer-Consumer Networks In "Local" Food Systems In Washington State. *Agriculture And Human Values*, 22(4), 451.

- Sharma, A., Gregoire, M. B., & Strohbahn, C. (2009). Assessing Costs of Using Local Foods In Independent Restaurants. *Journal of Foodservice Business Research*, 12(1), 55-71.
- Sidali, K. L., Spiller, A., ve Schulze, B. (Eds.). (2011). *Food, Agri-Culture And Tourism: Linking Local Gastronomy And Rural Tourism: Interdisciplinary Perspectives*. Springer Science & Business Media.
- Skuras, D., Dimara, E., ve Petrou, A. (2006). Rural Tourism And Visitors' Expenditures For Local Food Products. *Regional Studies*, 40(7), 769-779.
- Soykan, F. (1999). Doğal Çevre ve Kırsal Kültürle Bütünleşen Bir Turizm Türü: Kırsal Turizm, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Yıl, 10, 67-75.
- Suna, B., ve Uçuk, C. (2018). Coğrafi İşaret İle Tescil Edilmiş Ürüne Sahip Olmanın Destinasyon Pazarlamasına. *Journal of Tourism And Gastronomy Studies*, 100, 118.
- Şekerli, S. (2018). Tarım Turizmi (Tatuta) Projesi Kapsamında Faaliyet Gösteren Ekolojik Çiftliklerde Bir Araştırma: İzmir İli Örneği, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Tatar, F., ve Armatlı Köroğlu, B. (2017). Ankara İli Beypazarı İlçesi Kırsal Turizm Gelişimi Ve Yerel Kalkınmaya Etkisi. *Planlama Dergisi*, 27(2), 115-128.
- Tokmak, C., ve Sever, Y. (2018). Kırsal Turizm Destinasyonlarında Yerel Kaynak Kullanımı: Bursa Örneği, *Journal of Tourism And Gastronomy Studies*, 436, 454.
- Tyran, E. (2007). Regional and Traditional Products As An Important Part of Rural Tourism Offer, *Oeconomia*, 6 (3), 121-128.
- Uysal M. ve Baloğlu Ş. (1994). Destinasyonun Yaşam Süresi İle Taşıma Kapasitesi Arasındaki İlişki, *Anatolia*, 5(1), 36-42.
- Ülker, M. ve Karamustafa, K. (2017). Ticari Mutfaklarda Yerel Yiyecek Satın Alma ve Kullanma Davranışı: Algılanan Engeller ve Faydalar. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 30-42.
- Yarış, A. ve Cömert, M. (2015). Mardin İlindeki Restoranların Yerel Ürün Kullanımındaki Avantaj Ve Dezavantajları İle İlgili Algı Düzeyleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (37): 991-998.
- Yıldız, Ö. (2015). Turistik Çekim Unsuru Olarak Yerel Yiyecek-İçecek Üretiminin Ekonomik Sürdürülebilirliği- Kazdağı Örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Zengin, B., Uyar, H., ve Erkol, G. (2014). Gastronomi Turizmi Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. 15. *Ulusal Turizm Araştırmaları Dergisi*.